

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА У ДИТЯЧОМУ БУДИНКУ

Тимофієнко А.В.,

*здобувач вищої освіти спеціальності 015 «Професійна освіта (Технологія виробництва і переробка продуктів сільського господарства)»,
Миколаївського національного аграрного університету
м. Миколаїв, Україна*

Як свідчать наукові дослідження І.В.Дубровина, М.К.Акімова, Е.М.Борісова, діти, що перебувають у закладах інтернатного типу, по ряду істотних психологічних характеристик, відрізняються від дітей, які виховуються в сім'ї. [1]: дуже часто спостерігається затримка розумового розвитку, порушення статевої ідентифікації, схильність до наркотиків і правопорушень.

До того ж у таких дітей не розвинені навички міжособистісного спілкування на достатньому рівні, він часто проявляє збудженість, не вміє бути уважний до людей і любити і т.д. Тому роль соціального педагога тут відіграє велике значення.

Розглянемо соціально-педагогічну діяльність соціального педагога в дитячому будинку. Метою соціально-педагогічної діяльності є соціалізація вихованців дитячого будинку. Ця мета може бути реалізована шляхом виконання різних завдань. Діяльність соціального педагога починається з визначення соціального статусу дитини. Шляхом вивчення документів, бесід, тестування, соціальний педагог дізнається дитини, виділяє проблеми, які належить йому вирішити.

Соціальний педагог збирає відомості про стан фізичного і психічного здоров'я, умови життя дитини до надходження його в інтернатний заклад, батьків дитини, спостерігає за його успішністю, надає допомогу в навчанні вихованця і т. д. Чим точніше визначається «діагноз соціального захворювання» дитини, тим легше визначити види допомоги, які може надати соціальний педагог вихованцю. Виховання дитини в дитячому будинку відбувається в колективі, тому на ряду з вивченням кожної дитини соціальний педагог вивчає і дитячий колектив в цілому [2].

Далі соціальний педагог повинен скласти індивідуальну програму розвитку вихованців – для цього соціальний педагог разом з вихователем аналізує всі документи, які є у дитини, його проблеми, шукає шляхи виходу із ситуації.

Складний виховний процес в дитячому будинку вимагає від вихователів з'ясування не лише його сьогоднішніх поточних завдань, а й розкриття тенденцій розвитку, як дитину, так і колективу, в якому він знаходиться. Одна з головних завдань при цьому - формування гуманних відносин, які виражаються в безкорисливій моральній допомозі всім, хто цього потребує; в повазі іншої людини, в чуйності, емоційності, чуйності на чуже горе і чужу радість, на переживання іншого; в дбайливому ставленні до гідності людської особи [2].

Проблеми адаптації дитини, яка потрапила в дитячий будинок, реабілітації дітей девіантної поведінки, інтеграції вихованців в суспільство є важливими в діяльності соціального педагога. Реабілітація дитини відбувається за допомогою медиків, психологів, педагогів, соціальних педагогів та інших фахівців інтернатного закладу. Медична реабілітація вважає проведення комплексу та лікувальних заходів. Психологічна реабілітація пов'язана з проведенням занять по зняттю тривоги, неспокою, напруги дитини в дитячому будинку. Педагогічна реабілітація вважає проведення додаткових занять за програмою загальноосвітньої школи, а також корекційних занять. Соціальна адаптація вважає успішне освоєння вихованцями соціальних ролей в системі суспільних відносин. Соціальна адаптація відбувається через формування і розвиток навичок ведення домашнього господарства, самообслуговування, трудових умінь і навичок.

Разом з психологами соціальний педагог займається проблемами професійного самовизначення випускників (бесіди про професії, екскурсії на підприємства, бесіди про систему отримання професійної освіти та ін); освоєння ними різних соціальних ролей людини в суспільстві (патріот, член суспільства, член сім'ї, споживач, професіонал та ін), ознайомлення зі структурою та функціями сім'ї; формування адаптивних механізмів, що дозволяють пристосуватися випускнику до життя після виходу з дитячого будинку (Наприклад, проведення бесід на тему «Як підготуватися до вступних іспитів?», «Як користуватися різними видами транспорту?», «Як заповнити документи на комунальні платежі?» і т. п.). Соціальний педагог використовує для вирішення цих завдань ділові ігри, вправи, тренінги, заохочення, покарання, бесіди та ін.

Ще одне важливе завдання, яку виконує соціальний педагог в інтернатному закладі - представлення інтересів дитини в правозахисних і адміністративних органах. Реалізуючи цю посередницьку функцію, соціальний педагог охороняє і захищає права вихованця. Так, соціальний педагог займається житловими проблемами дитини, його працевлаштуванням і продовженням його подальшого навчання.

Організаційно-посередницька функція - забезпечує налагодження взаємодії соціального педагога з вихованцями, групою вихованців, педагогічним колективом, адміністрацією інтернатного закладу, державними та недержавними організаціями, до компетенції яких входить вирішення проблем певної категорії дітей.

Для успішної реалізації організаційно-посередницької функції важливо, щоб соціальний педагог розвивав власні комунікативні здібності, добре володів технікою міжособистісного спілкування [3].

Державна система опіки та виховання дітей, позбавлених батьківського піклування являє собою систему різних типів закладів, таких як будинки дитини, дошкільні дитячі будинки, школи-інтернати, інтернатні установи змішаного типу, спеціальні школи-інтернати для дітей з відхиленнями у розвитку, притулки.

У дітей, які виховуються у закладах інтернатного типу, часто спостерігається затримка розумового розвитку, порушення статевої ідентифікації, схильність до наркотиків і правопорушень. До того ж у дитини недостатньо розвинені навички міжособистісного спілкування, він знервований, домагається уваги, і в той же час його відкидає, переходить на агресивність чи образи. Він не вміє бути уважний до людей і любити. У зв'язку з цим дитячі будинки та школи інтернати повинні виконувати не тільки освітньо-виховні функції, але також сприяти нормальній соціалізації особистості, її повноцінному розвитку, компенсувати і виправляти недоліки розвитку, забезпечуючи правову та психологічну захищеність вихованців та випускників.

Діти, котрі виховуються у закладах інтернатного типу, відірвані від реального життя, об'єднані за принципом соціально-психологічного неблагополуччя, знаходяться в соціальній ізоляції. Часто ці діти перебувають у стані соціально-педагогічної занедбаності, мають комплекс кинутого, неповноцінної дитини. Умови суспільного виховання, відсутність природних зразків статевої поведінки, слабкість емоційно-особистісних зв'язків породжують соціальний інфантилізм, комунікативні проблеми.

Серед основних цілей і завдань соціального педагога з дітьми в закладах інтернатного типу виділяють: визначення статусу дитини, складання індивідуальної програми розвитку вихованця, адаптація, реабілітація, інтеграція дитини, представлення інтересів дитини в правозахисних і адміністративних органах, соціалізація вихованців дитячого будинку, формування гуманних взаємин.

Список використаних джерел:

1. Дубровіна І.В. Робоча книга шкільного психолога / І.В. Дубровіна, М.К. Акімова, Є.М. Борисова; Під ред. І.В. Дубровинової. - М.: Просвещение, 1991
2. Соціальна педагогіка: Курс лекцій / Під загальною ред. М.А. Галагузова. - М.: Гумма. Вид. Центр ВЛАДОС, 2000. - 416с.

3. Артюшкіна Л.М. Специфіка професійної діяльності соціального педагога загальноосвітньої школи-інтернату для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування / Л.М. Артюшкіна, А.О. Полянничко // Практична психологія та соціальна робота. - 2004. - № 2. - С.42-47

*Науковий керівник – асистент Улітіна К.А.
Миколаївський національний аграрний університет*